

**T.C. DEVLET YAYINLARI BİBLİYOGRAFYASI
ÜZERİNE BİR İNCELEME
(Düzen ve İçerik Yönünden)**

Halis ALAR

Terminoloji

Üzerinde çalıştığımız Devlet Yayınları Bibliyografyasını izah etmeden önce, Devlet Yayını teriminin tarifi üzerinde durmak gerekmektedir. Devlet Yayınları; milletlerin politik, ekonomik, tarihi ve sosyal durumlarıyla ilgili olarak en güvenilir kaynaklar olmaları nedeniyle ayrı bir öneme haizdirler. Devletler; araştırma, gerçekleştirmek, denetleme yetki ve olanaklarına sahip oluşları yaptırdıkları yayın konularının kaynak ve işleniş şekli yönünden güvenilir oluşu sebebiyle Devlet Yayınlarının ayrı bir özelliği vardır (1).

«Bir çok devlet yayını ilim sahasında kaynak veya önemli materyal olarak kabul edilirler. Kısaca Devlet Yayınları içerdikleri bilgi ve işleniş şekli yönünden güvenilir olmaları, yetki değerlerini artırır» (2).

Devlet yayını terimi ile ilgili olarak çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Devlet Yayınları; Parlamento veya bir Devlet Dairesi için Devlet Yayın Organlarınınca bastırılan tarihi özelliğe sahip, ya da tali matname nevinden olan resmi karakterli yayınlardır (3).

Bu tarifte ifade edilen bastırmak kelimesiyle sadece basılı malzemeler anlaşılmakta ve tarifin yetersizliği ortaya çıkmaktadır.

Basılı Devlet Yayınları yanında basılmamış, çoğaltılmış Devlet yayınlarının da mevcut olduğu ve en az basılı yayınlar kadar yararlı oldukları bilinmektedir (4). Tarifte belirtilen diğer bir husus

-
- (1) Özer Soysal; Devlet Yayınları, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, X, 1, 41 s.
 (2) Louis Shores; Basic Reference Sources, Chicago, American Library Association, 1954, 208 s.
 (3) The Librarians Glossary, London Andredeutsch Limited, 1971.
 (4) Soysal; op. cilt., 43 s.

da Parlamento veya bir devlet dairesi için ifâdesi kullanılmaktadır. Yine bilinmektedir ki, Devlet Yayınları Devlet Daireleri için hazırlanabileceği gibi, halk için (halk için hazırlanmış kitaplar), özel kuruluşlar için (talimatnameler vb.) de hazırlanabilmektedir. Ayrıca Devlet Yayınları içerisinde Devlet Yayını olup da tarihi özelliği olmayanlar da çoktur.

Bir başka tarif olarak; bilgi önemine haiz devlete ait hususi dokümanlar, kanun zorunluluğu, ya da devlet harcamalarıyla, bilgi için basılmış hususi dokümanlar (5) yine bu tarifte de, devlet harcamalarıyla basılmış hususi dokümanların devlet yayını sayılması meselesi tartışılabilir. Zira devlet parasıyla basılan ya da çoğaltılan bir doküman, bir özel kuruluş tarafından hazırlanmış ve gerçekleştirilmiş ise, devlet yayını sayılıp sayılmayacağı bir tartışma konusudur.

Devlet yayını teriminin tarifi zamana göre değişebilmektedir. Bunun için tarifi yaparken mümkün olduğu kadar geniş kapsamlı düşünmekte yarar vardır. Böyle bir tarif yapmak gerekirse şu şekilde ifade etmek mümkündür: Devlet harcamasıyla ve herhangi bir devlet dairesi denetimiyle, bilgi değerini haiz her türlü basılı ya da çoğaltılmış materyal devlet yayınıdır.

Devlet yayınları özel alanlarda en güvenilir müracaat kaynağı sayılabilecekleri gibi, çeşitli konuları ayrıntılarıyla izah edebildiklerinden birer ilmi araştırma eser de sayılabilirler (6).

Giriş

Türkiye'de devlet yayınlarını içeren ilk resmî bibliyografya, 1934 yılında 2527 sayılı Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanununun kabulüyle birlikte resmen yayınlanmaya başlayan Türkiye Bibliyografyasıdır. Türkiye Bibliyografyası, birinci on yıllığında, 16026 adet devlet yayını içermektedir (7). Devlet yayınlarını kapsamına alan bir başka bibliyografya 1952 yılında yayınlanmaya başlayan Türkiye Makaleler Bibliyografyasıdır. Bu konuda söyleyebileceğimiz ve asıl üzerinde duracağımız bir başka kaynak ise, Devlet Yayınları Bibliyografyasıdır.

(5) Encyclopedia of library and information science. New York Marcel Dekker, 1973, 38 s.

(6) Soysal; op. cit., 46 s.

(7) Türkiye Bibliyografyası 1928-1938, İstanbul Maarif Matbaası, 1939.

Türkiye'deki ve yabancı memleketlerdeki bilimsel tebliğleri, araştırma sonuçlarını, her türlü bibliyografyayı toplayarak bu bilgileri bilim adamlarının isteklerine hazır bulundurmak (8), Bakanlıklarda ve Üniversitelerde yapılan araştırmaların duyurulmasını ve bir haberleşme sisteminin kurulmasını sağlamak amacıyla 2. Beş Yıllık Kalkınma Plânı tedbirleri uyarınca Devlet Dokümantasyon Merkezi kurulmuş, 1971 Ocak başından itibaren çalışmaya başlamıştır (9). Bina ve organizasyon yönünden Milli Kütüphaneye bağlı olarak kurulan Devlet Dokümantasyon Merkezi (10), 1969 yılında yıllık program ve uygulama plânına tedbir olarak alınmış, 1970 de ön hazırlıkları tamamlanmış, 1971 Ocak ayında da Devlet Yayınları Bibliyografyasını yayınlamıştır (11). Unesco Türkiye Milli Komisyonu, kurulan bu yeni dokümantasyon merkezini içtenlikle desteklemiş ve böyle bir dokümantasyon merkezinin Milli Kütüphanede kurulması, çözümleyemediği talepleri uzman kuruluşlara götürmesi, dokümantasyonculuğun gelişmesi için gerekli hizmet içi eğitim, araştırma, yayın faaliyetlerinde devlet dokümantasyon merkezinin de sorumluluk taşınması gibi tavsiyelerde bulunmuştur (12).

Bu merkez tüm kuruluşların yayınlarını eksiksiz taramak, kataloglamak, konuları tesbit etmek ve bibliyografyalarını yayınlamak görevlerini yüklenmiştir (13). Devlet Dokümantasyon Merkezinin ilk faaliyetlerinden biri devlet yayınlarında bibliyografik kontrol eksikliğini tamamlamış olan devlet yayınları bibliyografyasıdır. Bir seçime tâbi tutarak Türkiye'deki makalelerin bibliyografik künyesini veren Türkiye Makaleler Bibliyografyası her ne kadar devlet yayınlarını içerirse de, bu konuda Devlet Yayınları Bibliyografyası kadar başarılı olamamaktadır. 1973 yılının ilk yarısında Türkiye Makaleler Bibliyografyasının taradığı eser adedi yönünden 1/10 oranında Dev-

(8) T.C. Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı, Kalkınma Plânı 2. Beş Yıl, 1968-1972 Ankara, Başbakanlık Devlet Matbaası, 1967, 200 s.

(9) T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası, Ankara Milli Kütüphane Devlet Dokümantasyon Merkezi 1971 (1. fasfkülün önsözünden alınmıştır).

(10) Klaus Schwarz; T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası, Dokumentationsdienst modern orient, mitte ilungen (middle east documentation service bulletin) 3. I, 1974, 65 s.

(11) Müjgan Cumbur, Filiz Başbuğoğlu; Türkiye'de sosyal bilimler kültür ve sanat alanlarında verilen enformasyon hizmetleri, Ankara, Milli Kütüphane, 1974, 19 s.

(12) Filiz Başbuğoğlu; Milli Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü, Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni 21, 2, 39 s.

(13) Schwarz; op. cit., 65 s.

let Yayınları Bibliyografyasından daha fazla olmasına rağmen, içerdiği bibliyografik künye oranı dörtte bir oranında Devlet Yayınları Bibliyografyasından daha azdır (14).

Yılda oniki sayı olarak çıkan Devlet Yayınları Bibliyografyası, devlet yayınlarını Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyasından daha çabuk olarak taramakta ve sunmaktadır.

2527 sayılı Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu gereği olarak resmi kamu kuruluşları tarafından Milli Kütüphaneye gönderilen devlet yayınlarının açıklamalı bir listesi olan devlet yayınları bibliyografyası (15), taradığı yayınlarda bir seçim yapmaz. Ancak açıklamasını lüzumlu görmediği bazı devlet yayınlarının sadece bibliyografik künyesini vermekle yetinir.

Düzen

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasını düzen yönünden incelediğimiz bu bölümde, önce düzen kelimesinin karşılığını belirtelim. «Düzen, bir takım şeylere amaca göre verilen kurallı durum, tertip, intizamdır» (16). Biz bu tarife bibliyografya düzenlerine uyması için kütüphanecilikte kullanılan sınıflandırma, organize etme kelimelerini de katmakta yarar buluyoruz.

Devlet Yayınları Bibliyografyası dokümanları yayınlayan kuruluşlara göre düzenlenmiştir. Her kuruluşa ait dokümanlar o kuruluşa ait bölüm içerisinde cinslerine göre gruplandırılmışlardır. 1972 yılından itibaren bu gruplar şu başlıklar altında toplanmışlardır: a) Kitaplar, b) Süreli yayınlar, c) Taranan yayınlardaki belgeler, makaleler, d) Pullar, e) Paralar, f) Afişler, g) Haritalar.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında yukarıda gruplar içindeki dokümanlar alfabetik, numara sırasına veya tarih sırasına göre düzenlenmişlerdir. Numara dizini özellikle Yasama, Yürütme ve Yargı organlarının karar ve kararnamelerinde görülmektedir. Bundan ayrı olarak numara diziniyle düzenlenen kuruluşlar ise, Türk Standartları Enstitüsü standartları, Gümrük ve Tekel Bakanlığı genelgeleri, Yüksek Seçim Kurulu kararları. Bunun dışındaki kuruluşlara ait dokümanlar da alfabetik düzen içerisinde verilmektedir. Ba-

(14) Schwarz, Ibid., 67 s.

(15) T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası (12. fasikülün önsözünden alınmıştır).

(16) Türkçe Sözlük; Ankara, Türk Dil Kurumu, 1969.

zan hem alfabetik, hem de numara sıralamasının bir arada verildiği de olmaktadır (17).

Devlet yayınları bibliyografyasında kuruluşlara göre bir sınıflama yapılmış ve her kuruluşa bir tasnif numarası verilmiştir. 1971 yılında bu tasnif şekli ve tasnif numaraları şu şekildedir: 1) Yasama organı, 2) Yargı organı, 3) Yürütme organı, 4) Özerk kuruluşlar, 5) Diğer kamu kuruluşları, 6) Kamu İktisadi Teşekkülleri, 7) Milletlerarası kuruluşların Türkiye'deki büro ve temsilcilikleri (18).

Yedi genel başlık altında toplanan bu kuruluşların alt bölümleri ait oldukları kuruluşun içinde genel tasnif numarasından başka harf ve rakamla sıra düzenlemesine tâbi tutulmuşlardır. Örneğin, bir genel kuruluş olan yargı organı karşılığı olarak 2 rakkamı gösterilmiş, bu genel kuruluşun alt bölümü olan Anayasa Mahkemesi için 2.1, Yargıtay için 2.2, Danıştay için 2.3 tasnif numaraları verilmiştir.

Yine Yürütme Organı numarası 3 olarak belirlenmişken, Yürütme Organının alt bölümü olan Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu için verilen notasyon 3.3b, Milli Güvenlik Kurulu için verilen notasyon ise 3.3d dir.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasındaki genel tasnif numarası 1972 yılı ikinci cilt birinci sayıdan itibaren fiziki yapı ile birlikte değişikliğe uğramış, genel tasnif numaraları onar hane yükseltılarak aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir (19).

	Yasama organı	10
	Yürütme organları	20
Yargı	Yargı organları	30
	Üniversite ve Akademiler	40
	Diğer kamu kuruluşları	50
	Kamu İktisadi Teşekkülleri	60

Milletlerarası kuruluşların Türkiye'deki büro ve temsilcilikleri 70 (20). 1972 yılında kuruluşların tasnif numaralarında yapılan değişiklikle birlikte alt kuruluşların tasnif numaralarında da değişiklik olmuş, bu defa kuruluşun tasnif numarasına kuruluşun adının

(17) T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası; 5, 12, 1976, 33 s.

(18) Ibid., 1, 1, 1971.

(19) Ibid., 2, 1, 1972.

(20) Ibid., 2, 1, 1972.

baş harfleri de eklenmiştir (21). Örneğin, Bakanlıklararası koordinasyon kurulları için 23 BKK notasyonu, Yüksek Plânlama Kurulu için 23 YPK notasyonları verilmiştir. Böylece bölümler içinde kuruluşlar remiz harflerine göre alfabetik olarak sıralanmışlardır.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasının 1971 birinci cildinde fasiküllerin sonunda, **dokümanları yayınlayan resmi kamu kuruluşları dizini** adı altında, bibliyografyadaki dokümanları yayınlayan kuruluşlar alfabetik bir düzen içinde verilmiş, her kuruluşun adı karşısında da dokümanın bibliyografya içindeki sıra numarası belirtilmiştir. Örneğin :

Başbakanlık

Kanunlar	1,27
Tebliğler	14,22 gibi.

Dokümanları yayınlayan resmi kamu kuruluşları dizini 1972 yılı ikinci ciltten itibaren bibliyografyadan kaldırılmıştır. 1972 yılında bibliyografyanın baş tarafına, **bu fasikül için taranmış yayınların listesi** başlığı altında o fasikül için taranan yayınların listesi, alfabetik düzen içinde verilmiş karşısında yayının çıktığı ilin adı ve parantez içinde bir yılda çıkan fasikül sayısı gösterilmiştir. Düzenli çıkmayan yayınlar için ? işareti, çeşitli makalelerin derlenmesiyle meydana getirilmiş eserler için de D işareti parantez içinde verilmiştir (22). Örneğin; Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası Ankara 6.

Etibank Bülteni Ankara (?)

Şehircilik Konferansları (D) gibi.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında gerek 1971 cildi, gerekse sonraki yıllara ait ciltlerde her fasikülün sonunda yazar adları dizini başlığı altında, alfabetik bir düzen içerisinde o fasikül içindeki yazar, çeviren, hazırlayan, derleyen, çeviren ve tertipleyen, çeviren ve istinsah eden kişilerin adları ve bu adların karşısında da yayının bibliyografyadaki sıra numarası verilmiştir. Her yılın sonunda onikinci cilt içinde topluca bir yazar indeksi verilmektedir. Yıl sonunda verilen bu toplu yazar indeksiyle birlikte, bibliyografik

(21) Ibid., 2, 1, 1972.

(22) Ibid., 2, 1, 1972.

künyelerin sıra numaralarına göre fasiküllere dağılımını gösterir bir tablo da verilmektedir. Örneğin;

Künye No:

1-983

Fasikül No:

1

Bu tabloda 1 den 983 numaraya kadar olan bibliyografik künyelerin birinci fasikülde kaydedilmiş olduğu gösterilmektedir.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında bibliyografya içindeki dokümanların, bibliyografik tanımları basma eserler alfabetik katalog kaidelerine göre yapılmaktadır. Kitap özelliğine haiz yayınların bibliyografik künyeleri verildikten sonra, künyenin sonunda içindikiler başlığı altında yayının içerdiği konular numara sırasıyla belirtilmiştir.

Yayının kapsamı hakkında bilgi veren içindikiler bölümü her kitap özelliğine sahip yayın için söz konusu değildir. Bazı yayınların bibliyografik künyelerinde bu kısım verilmemektedir. Bunun için herhangi bir standart konulmamıştır.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası içinde kuruluşların belge ve makale cinsinden olan dokümanlarını bir arada belgeler ve makaleler başlığı ile sunulan bölümdeki dokümanların bibliyografik künyelerinin tesbitinde şu sıraya uyulmaktadır: Makale yazarının adı veya belgenin numarası, makalenin adı veya belgenin başlığı (belgenin başlığı olmadığı hallerde konu özeti) taranan yayının adı cilt veya sayısı, yayınlandığı tarih, dokümanın taranan yayın içerisinde yer aldığı sahifeler.

Bibliyografyada süreli yayınların bibliyografik künyeleri, süreli yayınlar başlığı altında verildikten sonra, o süreli yayın içindeki bilgi değerine haiz yazılar taranarak her birinin bibliyografik künyesi verilmektedir.

1971 yılı T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında kitaplarda yazar adları, süreli yayınlarda da süreli yayın adları büyük harflerle yazılmıştır. 1972 ve sonraki bibliyografyalarda bu durum yazının renginin koyulaştırılmasıyla yapılmıştır. Yine 1971 bibliyografyasında kitap ve dergi adlarının altı çizilmiştir.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında dokümanların bibliyografik künye tesbitinde herne kadar basma eserler alfabetik katalog

kaideleri uygulanmışsa da, yer yer bu kurallara uymayan durumlar da mevcuttur. Bu nedenle bazı dokümanların bibliyografik künye tesbitinde uygulanan yöntemi kısaca belirtmekte yarar görüyorum.

Kitaplar: Yazarın soyadı, unvanları ve adı, kitap adı, basım yeri, basım tarihi, basımevi, sahife, res, şek, derece olarak ebad.

Sürelî Yayın: Sürelî yayının adı, basım yeri, parantez içinde derece olarak ebadı, çıkış süresi, cilt, sayı, tarih, içindekiler.

Harita ve Atlaslar: Haritanın adı, ölçek oranı, parantez içinde basım tarihi, bütünleyici adı, hazırlayan, kaçınıcı baskı olduğu, yayınlayan, yayın yeri, basım tarihi, basımevi, santimetre olarak ebadı verilmektedir. Bazı bibliyografik künyelerde ebad derece olarak da verilmektedir.

Pullar: Pulun adı, yayınlayan, seri adı, yayın yeri, yayın tarihi (gün, ay, yıl olarak) basımevi, milimetre olarak ebadı, rengi, fiyatı, baskı miktarı.

Paralar: Paranın adı, yayınlayan, yayın yeri, yayın tarihi (gün, ay, yıl), milimetre olarak ebadı, rengi, resimleme ile ilgili bilgiler.

Yukarıdaki düzenle tesbit edilen bibliyografik künyeler, ilgili oldukları kuruluş içerisinde belirtilmektedir. T.C. Devlet yayınları bibliyografyasında iki ayrı kuruluş tarafından çıkarılan aynı dokümanlar, bibliyografya içinde her iki kuruluş içinde de bibliyografik künyesi verilmekte, ancak birinde detaylı, diğesinde ise sadece adı verilip detaylı olan bibliyografik künyeye atıf yapmaktadır.

1971 yılı T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında Parlamento yayınları genellikle numara ya da tarih sıralamasına göre düzenlenmiştir. Bazan her ikisinin bir arada olduğu da göze çarpmaktadır. Bibliyografya içindeki kitapların künyelerinin alfabetik bir düzen içinde verildiği, taranan yayınlardaki belgeler, makaleler başlığı altındaki bibliyografik künyelerin bazan numara sırasına göre, bazan da alfabetik olarak düzenlendiği görülmektedir.

İçerik

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasını içeriği yönünden incelediğimiz bu bölümde, önce içerik kelimesinin lügat anlamını belirtmek gerekmektedir. «İçerik; bir şeyin içinde bulunan nesne, muhte-

vadır» (23).

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası, resmi yayınları geniş bir şekilde içerir. Sadece resmi yayınları değil, aynı zamanda tüm kuruluşların, tüzel kişiliğe haiz tüm kamu kuruluşlarının ve uluslararası organizasyonların Türkiye'deki yayınlarını da içerir. Devlet Araştırma Enstitüleri ve Türk Üniversitelerinin periyodik yayınlarını tarar, bu şekilde Türkiye'nin bilimsel yayınlarının büyük bir kısmını içerir (24).

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası içindeki dokümanlar genel olarak şu başlıklar altında toplanmışlardır: Kitaplar, periyodikler, paralar, pullar, afiş ve ilânlar, taranan yayınlardaki belgeler, makaleler. Tüm bu materyallerdeki taranan bilgi ve değerine haiz dokümanları analiz ettiğimizde, devlet yayınları bibliyografyasının içerdiği bilgi malzemelerini çeşit olarak şu şekilde belirtmemiz mümkündür. Yayın dizinleri, tezler, bildiriler, kongre ve konferanslar, komite toplantıları, seminerler, haber ve yorum bültenleri, indeksler, mevzuat derlemeleri, formlar ve cetveller, mukaveleler, toplantılar, talimatnameler, pullar, grafikler, kalkınma plân ve programları, projeler, kanun tasarıları ve teklifleri, birim fiyat tarifeleri, kararlar, yönetmelikler, kararnameler, tebliğler, tüzükler, genelgeler, istatistikler, kanunlar, araştırma ve incelemeler, kuruluş ve çalışmalarına ilişkin bilgiler, raporlar, tutanaklar, şartnameler, programlar, kongre ve konferanslar, önergeler, haber bültenleri, bibliyografyalar, kataloglar, rehberler, el kitapları, nizamnameler, şartname ve teknik spesifikasyonlar, müracaat kaynakları, çeviriler, milletlerarası siyasi ve kültürel olaylara ilişkin kronolojik bilgiler ve belge derlemeleri, bildiriler, ansiklopedi ve sözlükler, hava durum bültenleri, tanıtma yayınları, gümrük tarifeleri, afiş ve ilânlar, haritalar, yıllıklar, resmi gazeteler.

Devlet yayınlarını halen Devlet Yayınları Bibliyografyası ile birlikte, Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyası da içermektedir.

1973 yılının ilk yarısında T.C. Devlet yayınları bibliyografyasındaki bibliyografik künye adedi, Türkiye Makaleler Bibliyografyasının kapsadığı toplam bibliyografik künyenin onda biri kadar olma-

(23) Türkçe Sözlük; op. cit.,

(24) Schwarz; op. cit., 66 s.

sına rağmen, Türkiye Makaleler Bibliyografyasındaki devlet yayınları ile ilgili bibliyografik künye adedi T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasındakininin 1/4 kadarıdır (25). 1973 yılı yılında tesbit edilen bibliyografik künyelerin % 30 u her iki bibliyografyada da vardır (26).

Ağırlık noktasını resmi yayınların meydana getirdiği T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında resmi olmayan yayınlar da vardır. Bunlar 1973 yılı yılında tesbit edilen şekliyle şöyledir: 1973 yılı yılındaki bibliyografyanın % 15 ini monografiler, broşürler, prospektüsler, haritalar, patent yazıları vb oluştururlar. Yine aynı yılı yıla ait bibliyografyanın % 85 ini ise periyodik eser makaleleri, derleme eserlerdeki makaleler, kongre bildirileri ve periyodik eserlerdeki resmi yazılar meydana getirir. Bunlara resmi gazete, Parlamento-y la Senatonun protokolleri ve diğer devlet yayınları da girer (27).

Bibliyografik denetime devlet yayınları konusunda büyük katkısı bulunan T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasının yıllara göre tesbit ettiği bibliyografik künye adedi şu şekildedir :

Yıl	Bibliyografik Künye
1971	2841
1972	11414
1973	12184
1974	11109
1975	11900

T.C. Devlet yayınları bibliyografyasında taranan yayınlardaki benzerlik yüzdesi yıllara göre değişiklik arz etmektedir. Bu değişikliğin sebebi bibliyografyanın tesbit güçlüğünden çok, her yıl çıkan yeni yayınlar ve yine devamlılığını sürdüremiyen yayınlardır.

T.C. Devlet yayınları bibliyografyası, 1972 yılında 657 adet yayını taramıştır. Taradığı bu yayınların % 17 si benzer yayınlardır. Bir başka deyişle, 1972 yılındaki taranan yayınların % 17 si aynı isimli eserlerdir. 1973 yılında bu benzerlik oranında bir artış olmuş, taradığı 540 adet yayının % 19 u benzer yayındır. 1974 yılında ise, 558 adet yayını taramış, bunların % 15 ini benzer yayınlar meydana getirmiştir. 1975 yılında 550 adet yayını taramış olup, bunların % 16

(25) Schwarz; *ibid.*, 67 s.

(26) *ibid.*, 67 s.

(27) *ibid.*, 66 s.

sını benzer yayınlar meydana getirmiştir. 1976 yılındaki yayınların % 13 ünü aynı cins yayınlar oluşturmuştur.

Resmî yayınlarla birlikte hususî yayınları da içeren ve çok çeşitli türdeki dokümanların bibliyografik künyelerini tesbit eden Devlet yayınları bibliyografyasını, içinde genel olarak toplanan kitap, süreli yayın, harita, pul, nota, para, afiş, ilân ve taranan yayınlardaki belgeler, makaleler adlarıyla toplanan dokümanları, tesbit edilen toplam bibliyografik künye adediyle oranladığımızda karışımıza aşağıdaki oranlar çıkmaktadır.

1972 yılında T.C. devlet yayınları bibliyografyasında toplam olarak 11414 adet bibliyografik künye tesbit edilmiş olup, bunun % 7 sini kitaplar, % 3 ünü yayınlar, % 0,1 ini harita, plân, para, afiş, ilân, % 89 unu da taranan yayınlardaki belgeler, makaleler meydana getirmiştir.

1973 yılında ise T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasına 12184 adet dokümanın bibliyografik künyesi kaydedilmiş, toplam künyenin % 14 ünü kitaplar, % 9 unu süreli yayınlar, % 0,1.88 ini pul, para, harita, nota, % 75 ini de taranan yayınlardaki belgeler, makaleler meydana getirmiştir.

1974 yılında 11109 adet bibliyografik künye Devlet Yayınları Bibliyografyasında yer almış olup, bunun % 12 sini kitaplar, % 6 sını süreli yayınlar, % 0,9.09 unu pul, para, harita, ilân, afiş, % 81 ini ise taranan yayınlardaki belgeler, makaleler meydana getirmiştir.

1975 yılında toplam 11900 adet bibliyografik künye tesbit edilmiş olup, bunun % 17 sini kitaplar, % 6 sını süreli yayınlar, % 0,5 ini harita, plân, para, pul vb., % 76 sını ise taranan yayınlardaki belge ve makaleler meydana getirmiştir.

1976 yılı T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyasında yer alan dokümanların toplam bibliyografik künye adedi 5659 dur. Bunların % 17 sini kitaplar, % 6 sını süreli yayınlar, % 0,1 ini pul, para, harita, afiş, ilân, % 76 sını da taranan yayınlardaki belgeler ve makaleler meydana getirmiştir.

Sonuç

Araştırmalarda en güvenilir kaynaklar olarak kabul edilen Devlet yayınlarının düzenli çıkan ve ilmi bir şekilde organize edilen bir bibliyografya tarafından tesbit edilmesi, genel dokümantasyon

faaliyetine büyük yarar sağlar.

Bu denli önemli bir bibliyografyanın 1971 yılına kadar memleketimizde çıkarılmamış oluşu gerçekten üzerinde durulacak bir konudur. Diğer yayınlarla birlikte devlet yayınlarını da içermiş olan Türkiye Bibliyografyası ve Türkiye Makaleler Bibliyografyasının bu konuda yeterli olmadığı bir gerçektir. T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası, mevcut çıkış düzenliliğini korumakla birlikte, 1971 den önceki zamanı da onar yıllık olarak tesbit edip, toplu ciltlerini yayınlamasıyla bir nebze olsun eksikliği gidereceği kanısındayım.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası tüm resmi kurumların yayınlanmış dokümanları ile birlikte, yayınlanmamış resmî yazıları da kapsamına almak amacını gütmektedir. Henüz başarılmamış olmasına rağmen, şayet böyle bir amaç gerçekleşirse genel dokümantasyon faaliyetine büyük katkısı olacaktır.

Böyle bir bibliyografyanın arzu edilen tüm dokümanları kapsamına alması bibliyografya için bir üstün özelliktir. Ancak, tesbit edilen dokümanlar, bibliyografya içinde çeşitli şekillerde arandığında en kolay olarak bulunabilecek bir biçimde organize edilmemişse, yararlanma olanağı azalır ve bibliyografya değerinden kaybeder.

T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası kuruluşlara göre organize edilmiş, bir yazarlar dizini konulmuş, bütün bunlar bibliyografyayı kullanmada kolaylık sağlamıştır. Ancak; bir konu indeksinin olmayışı, yine çok gerekli olduğu halde bir doküman adlarına göre alfabetik dizinin yapılmayışı, bibliyografyadan yeterince yararlanma olanağını azaltıyor.

Türkiye'de gerçek bir bibliyografik kontrolün gerçekleşmesi, bu türden bibliyografyaların çoğalmasıyla mümkündür. Bu konuda çıkarılacak olan özel konulu bibliyografyaların da T.C. devlet yayınları bibliyografyasını desteklemesiyle sorunun çözümü yönünden kolaylık sağlayacaktır.

Bibliyografya

- 1 — Başbuğoğlu, Filiz: Millî Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü, **T.K.D.B.** 21, 2.
- 2 — Cunbur, Müjgân - Filiz Başbuğoğlu; Türkiye'de sosyal bilimler kültür ve sanat alanlarında verilen enformasyon hizmetleri. Ankara Millî Kütüphane, 1974.
- 3 — Encyclopedia of library and information science New York, marcel dekker, 1973.

- 4 — The librarian glossary, London Andredeutsch Ltd. 1971.
- 5 — Klaus, Schwarz: T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası, Dokumentations dienst moderner orient, mitte ilungen, middle east documentation service bulletin, 3, 1, 1974.
- 6 — Shores, Louis : Basic Reference Sources, Chicago, American Library Association 1954.
- 7 — Soysal, Özer: Devlet Yayınları. **T.K.D.B.** X, I.
- 8 — Türkçe Sözlük: Ankara, Türk Dil Kurumu, 1969.
- 9 — Türkiye Bibliyografyası 1928-1938, İstanbul, Maarif Matbaası, 1939.
- 10 — T. C. Başbakanlık Devlet Plânlama Teşkilâtı Kalkınma Plâni 2. Beş Yıl. 1968-1972, Ankara, Başbakanlık Devlet Matbaası, 1967.
- 11 — T.C. Devlet Yayınları Bibliyografyası. Ankara, Millî Kütüphane Devlet Dokümantasyon Merkezi, 1971.